

Hoffmann Szilvia* - Ugró Zsuzsanna* –Szakál Gyöngyvér**

MNB: Előzzük meg a problémás hitelportfólió felépülését a bankoknál

A pandémiás időszakban bevezetett moratóriumi intézkedéseket követően is kiemelt fontosságú kérdés maradt, hogy a bankok, pénzügyi vállalkozások előzzék meg a nem teljesítő hitel állomány felépülését. A pénzügyi szektor működőképességét, a kihelyezhető hitelek nagyságát és azon keresztül a gazdaságra gyakorolt hatását nagymértékben befolyásolja a nem teljesítő követelések kezelésének hatékonysága. Emiatt kiemelt fontosságú, hogy a felügyeleti hatóságok és a pénzügyi szervezetek egyaránt megfelelően kezeljék a fizetési nehézséggel küzdő ügyfeleket, illetve az azok problémás kitettségeiből eredő kockázatokat.

Ennek elősegítése érdekében tette közzé 2024 júniusában a Magyar Nemzeti Bank (MNB) a problémás kitettségek kezeléséről szóló [ajánlását](#), amely egységes kockázatkezelési elvárásokat megfogalmazva, a teljes követeléskezelési folyamatra vonatkozóan ad iránymutatást a piaci szereplők számára.

Az ajánlás megjelentetését megelőzően ugyan több jogszabályi rendelkezés és MNB ajánlás is adott támpontot a követeléskezelési tevékenység mikéntjét illetően, de nem létezett egy teljeskörű, átfogó szempontrendszer meghatározó olyan szabályozó, amely a problémás kitettségek kezelésére irányuló tevékenység valamennyi aspektusára kitérve segítette volna a hitelkockázatot vállaló pénzügyi szervezetek ilyen irányú munkáját.

Fontos kiemelni, hogy az MNB ajánlásban megfogalmazott elvárásai nem csak a már nem teljesítővé vált állomány vonatkozásában, hanem a potenciálisan azzá váló kitettségek kezelésére tekintettel is tartalmaznak jó gyakorlatokat, követendő szabályozási, folyamati lépéseket.

A hiánypótló szabályozó eszközt a felügyeleti hatóság ezúttal nem egy egységes európai szintű iránymutatást követve, hanem saját, vizsgálatai és ellenőrzései során szerzett tapasztalatok alapján dolgozta ki a problémás kitettségek kezelésében leginkább érintett, Magyarország területén székhellyel rendelkező hitelintézetek és pénzügyi csoporthoz tartozó pénzügyi vállalkozások számára.

Az új ajánlás a lakossági és a vállalati követelések kezelése tekintetében egyaránt nyújt iránymutatást, de figyelembe veszi az egyes szegmensek sajátosságait. A lakossági és a standard feltételek mellett nyújtott, a mikro ügyfélkörrel szemben fennálló követelések esetében ugyanis a problémás kitettségek kezelése jellemzően tömeges, standardizált, magas IT támogatottságú folyamat. Ezzel szemben a közepes-, és nagyvállalati követelések esetében nagyobb szerep jut az egyedi ügykezelésnek.

Alapelv, hogy az intézmények folyamatosan kövessék nyomon ügyfeleik pénzügyi, illetve gazdasági helyzetében bekövetkező változásait, amelyek befolyással lehetnek a jövőbeni fizetőképességükre. Rendszeresen monitorozzák emellett a fizetési késedelmek alakulását és a követelések behajtásának érdekében késedelem nélkül tegyék meg a szükséges intézkedéseket, beleértve a megfelelő jogi eljárások megindítását is. Az ajánlás szerint azonban csak olyan intézkedések alkalmazása célravezető, amelyek a finanszírozás további növelésével nem eredményezik az eredeti kitettség és ezáltal az intézmények kockázati kitettségének jelentős emelkedését. A problémás kitettségek kezelésének, annak speciális jellegére és szempontrendszerére tekintettel, a normál üzleti folyamatoktól elkülönülten szükséges megvalósulnia. Biztosítani kell ugyanakkor a visszacsatolást a kockázatvállalási folyamatokban, eljárásokban fellelhető hiányosságok azonosítása és a szabályzati, illetve folyamati lépések szükséges módosításának mielőbbi megtétele érdekében.

Az MNB ajánlása a piaci szereplők által folytatott kockázatkezelési eljárások logikáját követve részletesen kifejti a problémás kitettségek kezelésének egyes aspektusait, az alábbi témakörök szerint:

- a problémás kitettségek kezelését illető kockázati-keretrendszer,
- a problémás kitettségek kezelésével összefüggő folyamatok és tevékenységek,
- a problémás kitettségek kezelése során alkalmazott IT rendszer,
- a megtérülésre vonatkozó információk gyűjtése,
- a fizetékönnyítések, fizetési megállapodások kezelése,
- a problémás kitettségek portfólió szintű nyomon követése és kezelése,
- a követelés fejében átvett ingatlanok kezelése,
- külső követeléskezelők bevonása és a követelésértékesítés során követendő eljárások.

A kitettségeket kezelő lakossági és vállalati területeknek a kockázatot vállaló üzleti területektől való függetlenségének biztosítása mellett alapvető fontosságú a problémás kitettségek kezelését illető megfelelő személyi és tárgyi feltételek rendelkezésre állása, a problémás kitettségek kezelésével foglalkozó munkatársak folyamatos képzése és a problémás kitettségek megnövekedő állománya esetén további szakemberek bevonási lehetőségének biztosítása.

Elvárás, hogy az intézmények megfelelő stratégia és politika, illetve belső szabályozás mentén kezeljék a problémás követeléseiket. Utóbbival kapcsolatban az ajánlás igen részletes elvárásokat tartalmaz.

Az MNB iránymutatást nyújt a tekintetben is, hogy milyen módon valósulhat meg a problémás kitettségek kezelése, milyen módon történjen meg az intézményeknél az ügyfelek, illetve ügyfélcsoportok átadása az azokat kezelő, a normál üzleti folyamatoktól elkülönülő speciális területek részére. Az MNB meghatározta azokat a kötelező indikátorokat (például az adóst, a fedezet-, illetve a biztosítéknyújtót érintő csőd-, felszámolási-, végelszámolási-, kényszertörlési-, reorganizációs- vagy szerkezetátalakítási eljárás), amelyek az ügyfeleknek, illetve ügyfélcsoportoknak a problémás kitettségeket kezelő terület számára történő azonnali átadását teszik szükségessé. Emellett javasolja, hogy az intézmények belső szabályzataikban rögzítsék azokat az opcionális indikátorokat, amelyek esetén elvárt, hogy az intézmény a mindenkori döntési kompetencia rendje szerinti döntési szinten jóváhagyott, dokumentált döntéssel rendelkezzen az átadás szükségességéről, illetve annak határidejéről.

Egyedi ügykezelésbe történő átadás esetén az MNB elvárja a problémás kitettségeket kezelő területtől az önálló követeléskezelési stratégia kidolgozását és végrehajtását.

Az MNB a problémás kitettségek egyedi kezelése mellett az intézményi szintű portfóliókezeléshez is ad támpontokat, amelynek legfontosabb eszközei a portfóliókezelési terv készítése, valamint a nem teljesítő kitettségek korosodásának folyamatos nyomon követése. Elvárt, hogy a portfóliókezelési terv alapján az intézmények évente portfóliótisztítást végezzenek a kezelt portfólió korosodásának megakadályozása érdekében. Amennyiben a nem teljesítő kitettség állományon belül a 10 évet meghaladó késedelemmel rendelkező kitettségek arányát jelző korosodási mutató értéke mégis meghaladja az 5%-ot, az esetben állománycsökkentési stratégiát dolgozzanak ki és hajtsanak végre.

Amennyiben a problémás kitettségek kezelésében külső követeléskezelőt vonnak be, az új ajánlás iránymutatást ad a külső követeléskezelőkkel kötendő megállapodás kereteire, összhangban a hatályos MNB ajánlások elvárásaival.

Az ajánlás elvárásokat fogalmaz meg mind az egyedi, mind a csomagban történő követelésértékesítési eljárások minimális feltételeire, a pályázati eljárások elvárt szempontrendszerére.

Az MNB tapasztalatai alapján a problémás kitettségek kezelése a legtöbb intézménynél már ma is többé-kevésbé a most közzétett elvárásoknak megfelelően zajlik, így a várakozások szerint a 2024 szeptemberétől alkalmazandó ajánlás elsősorban az alkalmazott gyakorlatok egységesítését fogja elősegíteni.

**A szerzők a Magyar Nemzeti Bank Hitelkockázatokért felelős vizsgálati osztály felügyeleti tanácsadói, illetve ** vezető szabályozási szakértője*

Szerkesztett formában megjelent 2024. július 25-én a [novekedes.hu](https://www.novekedes.hu) oldalon.